

Natura 2000 gebied 152 - Grensmaas

CONCEPT GEBIEDENDOCUMENT

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Rivierengebied
Status:	Habitatrichtlijn
Site code:	NL9801075
Beschermd natuurmonument:	-
Beheerder:	Natuurmonumenten, Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Waterleiding Maatschappij Limburg
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Echt-Susteren, Maasbracht, Maastricht, Meerssen, Sittard-Geleen, Stein, Thorn
Oppervlakte:	301 ha

Gebiedsbeschrijving

De Grensmaas vormt tussen Maastricht en Maasbracht de grens met België. De Grensmaas heeft het karakter van een vrij afstromende grindrivier. De oorspronkelijke Grensmaas werd gekenmerkt door een dynamische overstromingsvlakte met grindbanken, hoogwatergeulen, open oolbos en veel pioniermilieus op zand en grind. De huidige Grensmaas is als gevolg van insnijding van haar zomerbed en opslibbing van de weerden een smalle, diep gelegen loop geworden. Deze ligt tussen hoge weerden die worden geflankeerd door gronden van oudere oorsprong. De slingerende rivier is 's zomers vaak zeer ondiep.

Stroomafwaarts van Maaseik wordt het verval van de rivier kleiner en de weerden breder. Hier zijn in het verleden dikke pakketten grind afgezet. In deze regio hebben grootschalige delfstofwinningen plaatsgevonden. Daardoor is een veelheid aan plassen in het landschap ontstaan, de Maasplassen. In dit Maasplassengebied liggen rondom Stevensweert en Thorn enkele natuurontwikkelingsterreinen, waar onder Koningssteen, die deel uitmaken van het gebied.

Het Belgische deel van de rivier de Maas is niet aangemeld als Natura 2000 gebied. Nederland staat dus voor de opgave om water- en oeverdoelen te bereiken in de Nederlandse helft van de rivier. Belgische activiteiten kunnen de kwaliteit van het Nederlandse Natura 2000 gebied beïnvloeden. Het behalen van de Natura 2000 doelen voor de Grensmaas vergt mogelijk inspanningen van beide landen. Belgische inspanningen zijn door Nederland niet afdwingbaar. In het op te stellen beheerplan dient naar grensoverschrijdende afstemming te worden gezocht.

Van circa 2008 tot 2022 wordt, mede op initiatief van de overheid het Grensmaasproject uitgevoerd. Naast hoogwaterbescherming levert dit project een belangrijke bijdrage aan grootschalige natuurontwikkeling in het Grensmaasgebied en ecologisch herstel van de rivier. Dit door het geven van ruimte aan de natuurlijke dynamiek van de rivier en beken en het realiseren van een aaneengesloten natuurontwikkelingsgebied waarbij het Nederlandse deel van het rivierpark Grensmaas zoveel mogelijk wordt gekoppeld aan aanliggende bos- en natuur(ontwikkelings)gebieden.

Begrenzing

PM

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H3260	Beken en rivieren met waterplanten
H3270	Slikkige rivieroeveren
H91E0	Vochtige alluviale bossen

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1095	Zeeprik
H1099	Rivierprik
H1106	Zalm
H1163	Rivierdonderpad

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H6430	Ruigten en zomen ¹
H6510	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden ¹
H1337	Bever ³

Voorstel voor het verwijderen uit de database:

H1134	Bittervoorn ¹⁶
H1149	Kleine modderkruiper ¹⁶

Kernopgaven

- 3.01 **Trekvisen:** Geen barrières in de trekroute zalm H1106, zeeprik H1095, rivierprik H1099 en elft H1102.
- 3.04 **Rivieroeveren met pioniervegetaties:** Behoud en uitbreiding van slikkige rivieroeveren H3270 én grindbanken met pioniervegetaties.
- 3.13 **Droge graslanden:** Kwaliteitsverbetering en uitbreiding van stroomdalgraslanden *H6120, glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*) H6510_A.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

- H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitridio-Batrachion***
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).
 Toelichting De landelijke staat van instandhouding van het habitattype is matig ongunstig. De Grensmaas is de enige grote rivier in Nederland waar het habitattype in deze vorm voorkomt. Verbetering van de kwaliteit van het habitattype zal naar verwachting ook bijdragen aan het realiseren van het complementaire doel voor de gaffellibel.
- H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri* p.p. en *Bidention* p.p.**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.
 Toelichting Het habitattype slikkige rivieroever komt in een bijzondere vorm voor in de bedding van de Grensmaas, op grindige zandbanken en zandige grindbanken. Het gebied is landelijk van belang voor dit habitattype door de bijzondere combinatie van grind en soorten.
- H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones**
 Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit zomen en ruigten, *moerasspirea* (subtype A).
 Toelichting Het habitattype ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) komt voor in de vorm van *Filipendulion*-begroeiingen, in moerassige laagten van de aanwezige natuurontwikkelingsgebieden.
- H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)**
 Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit glanshaver- en vossenstaartheooilanden, *glanshaver* (subtype A).
 Toelichting In het stroomgebied van de Grensmaas komen over een klein aantal locaties kleine oppervlaktes van het habitattype glanshaverhooilanden voor (subtype A).
- H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)**
 Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A).
 Toelichting In de Maasuitervwaarden komt plaatselijk (o.a. in de noordelijk gelegen natuurontwikkelingsgebieden) wilgenbos van het habitattype vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A) voor.

Soorten

- H1095 Zeeprik**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting De Grensmaas is als doortrekgebied voor de zeeprik van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk gemiddeld belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het bovenstrooms verbeteren van de doorgang in de trekroute.
- H1099 Rivierprik**
 Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
 Toelichting De Grensmaas is als doortrek- en opgroeigebied voor de rivierprik van gemiddeld belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het bovenstrooms verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1106 Zalm

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De grensmaas is als doortrekgebied voor de zalm van (potentieel) groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het bovenstrooms verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Grensmaas vormt met zijn stenige bodem een belangrijk natuurlijke leefgebied voor de rivierdonderpad.

H1337 Bever

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting In de periode 2002-2004 is een herintroductieproject van de bever uitgevoerd in het zuidelijke stroomdal van de Maas. Het doel is om hier een duurzame populatie elbebevers te laten ontstaan in aansluiting op de bevers in andere delen van het Nederlandse riviereengebied.

Complementaire doelen**Soorten****H1037 Gaffellibel**

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor vestiging duurzame populatie van ten minste 150 volwassen individuen.

Toelichting De gaffellibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde vestiging van een nieuwe populatie (met het voor een duurzame populatie minimaal noodzakelijke aantal dieren) is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding. De soort kwam vroeger in de Maas voor. Verbetering kwaliteit leefgebied van de gaffellibel is direct gekoppeld aan verbetering van kwaliteit van het habitatype H3260 beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (subtype A) nodig. Bij het behalen van het doel voor dit habitatype zal de gaffellibel zich naar verwachting ook weer vestigen.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H3260_A Beken en rivieren met waterplanten (<i>waterranonkels</i>)	-	++	>	>
H3270 Slikkige rivieroeveren	-	++	>	=
H6430_A Ruigten en zomen (<i>moerasspirea</i>)	+	+	>	>
H6510_A Glanshaver- en vossenstaartheuvels (<i>glanshaver</i>)	-	+	=	=
H91E0_A Vochtige alluviale bossen (<i>zachthoutoibossen</i>)	-	-	=	=

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1095 Zeeprik	-	++	=	>
H1099 Rivierprik	-	+	=	>
H1106 Zalm	--	-	=	>
H1163 Rivierdonderpad	-	+	=	=
H1337 Bever	-	-	>	>

-
- ¹ Op basis van recente informatie blijkt het habitattype thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.
- ³ Op basis van recente informatie blijkt de soort thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.
- ¹⁶ Op basis van recente informatie blijkt de soort niet voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied of het gebied kan onvoldoende bijdrage leveren.